

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЮРЖЕНКО Альона Юріївна

УДК 378.147.091.33-57.855:

656.61:004(043.3)=161.2

**ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ СУДНОВИХ МЕХАНІКІВ НА ОСНОВІ
ГЕЙМІФІКОВАНОГО ПІДХОДУ**

13.00.04 — теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня

кандидата педагогічних наук

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'Alona Jurzhenko', written in a cursive style.

Херсон – 2020

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Херсонській державній морській академії, Міністерство освіти і науки України, м. Херсон.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор,
ШЕРМАН МИХАЙЛО ІСААКОВИЧ,
Херсонський державний університет,
професор кафедри інформатики,
програмної інженерії та економічної кібернетики

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор,
ЗАБОЛОТСЬКА ОЛЬГА ОЛЕКСАНДРІВНА,
Херсонський державний університет,
завідувач кафедри англійської мови та
методики її викладання, професор

кандидат педагогічних наук,
ГУРЕНКОВА ОЛЬГА ВОЛОДИМИРІВНА,
Державний університет інфраструктури і
технологій, доцент кафедри природничо-технічного
забезпечення діяльності водного транспорту

Захист відбудеться «20» березня 2020 року о 14.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 67.051.02 у Херсонському державному університеті за адресою: 73000, м. Херсон, вул. Університетська, 27, ауд.256.

З дисертацією можна ознайомитися на офіційному сайті www.university.kherson.ua Херсонського державного університету та в науковій бібліотеці за адресою: 73000, Херсон, вул. Університетська, 27.

Автореферат розісланий «20» лютого 2020 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

В.В. Денисенко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Нове міжнародне законодавство, динамічне транспортне середовище, зростаючий вплив новітніх технологій у процесі цифровізації суспільства, соціально-економічна ситуація в Україні зумовили значні зміни у підготовці та навчанні морських спеціалістів. Розв'язання означених проблем мають забезпечити конкурентоспроможність випускників на ринку праці. Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій навчання орієнтує на створення нового рівня підготовки фахівця морської галузі з високим рівнем сформованості цифрової компетентності.

Відповідно до Положення «Про електронні освітні ресурси», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України (01.10.12 р.), із метою модернізації освіти, змістового наповнення освітнього простору, забезпечення рівного доступу учасників освітнього процесу до якісних навчальних та методичних матеріалів незалежно від місця їх проживання та форми навчання, рекомендується використовувати електронні освітні ресурси, до яких належать інформаційні системи, електронні методичні матеріали, курси дистанційного навчання, електронні освітні ігрові ресурси.

Проблема зниження мотивації до навчання і перебування курсантів в інтерактивному ігровому просторі зумовлена специфікою буття в інформаційному суспільстві. Останнім часом вітчизняними та зарубіжними дослідниками здійснюється чимало спроб знайти нові інструменти мотивації осіб, що навчаються, з метою вирішення цієї проблеми. Одним із таких сучасних інструментів мотивації є гейміфікація (використання ігрових практик та механізмів у неігровому контексті для залучення кінцевих користувачів до вирішення проблем). В основі гейміфікованого підходу знаходиться ідея використання ігрових елементів для того, щоб зробити викладання та навчання більш цікавим та ефективним.

Інформаційно-комунікативне педагогічне середовище (ІКПС) дозволяє створити будь-яку кількість ігор, що можуть замінити стандартні завдання, або допомогти доповнити та урізноманітнити традиційний, донедавна найбільш поширений формат занять. Справжня цінність гейміфікації полягає в тому, щоб ігровий принцип сприяв створенню осмисленого навчального досвіду, так необхідного для підготовки компетентного фахівця.

Навчання висококваліфікованого фахівця – важливий пріоритет сучасної системи професійної освіти, що висвітлено в багатьох дослідженнях науковців. Сутність і вимоги загальнонаукової методології до професійної підготовки обґрунтовано в працях Беспалька В., Гершунського Г., Іванченко Є., Кожемякіної Н. та ін.; методологічні основи професійної освіти були предметом наукових розвідок Внукової М., Коваленка О., Матвієнка О.; професійну підготовку фахівців у закладах вищої освіти відображено у наукових доробках Бахова І., Мойсеюк Н., Романовського О., Фіцули М.; професійну підготовку фахівців морського профілю досліджували Буркинський Б., Волошинов С., Гуренкова О., Заболотська О., Моркотун С., Сокол І., Чернявський В., Шелест Т., Шерман М., Щербак Л. та ін.; фахову

підготовку суднових механіків засобами англійської мови досліджували Дендеренко О., Ляшенко У., Огородник Н. і Токарева О. Досліджуючи професійну підготовку моряків, науковцями визначено теоретико-методичні та методичні засади формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх морських фахівців, формування основ професійної підготовки до міжкультурного спілкування. Проте освітні методики постійно вдосконалюються, і використання новітніх трендів, зокрема гейміфікованого підходу, у формуванні іншомовної комунікативної компетентності суднових механіків не було предметом цілісного дослідження.

Науковий аналіз досліджуваної проблеми, а також вивчення стану формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх суднових механіків дали змогу виявити певні суперечності між:

- нагальною необхідністю вирішення гострих соціальних проблем, пов'язаних із потребою працевлаштування кваліфікованих інженерних кадрів суднового транспорту за межами країни, що вимагає високого рівня володіння англійською мовою, і зростанням конкуренції на глобальному ринку праці;

- вимогами роботодавців до іншомовної підготовки працівників морської галузі та реальним станом мотивації до навчальної діяльності курсантів;

- необхідністю забезпечення високої якості підготовки суднових механіків до професійної діяльності на рівні світових стандартів і відсутністю цілісної структурної моделі формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх суднових механіків у процесі вивчення іноземної мови.

Актуальність та значущість означеної проблеми, її недостатня теоретична та методична розробленість, необхідність результативного вирішення виявлених суперечностей зумовили вибір теми нашого дослідження: **«Формування комунікативної компетентності майбутніх суднових механіків на основі гейміфікованого підходу».**

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Основні напрями дослідження узгоджені зі змістом науково-дослідної роботи Херсонської державної морської академії (ХДМА) із впровадження компетентнісного підходу до організації освітнього процесу відповідно до наказу МОН України від 07.10.2014 р. №1148 «Про проведення на базі ХДМА дослідно-експериментальної роботи за темою «Теоретико-методичні засади реалізації компетентнісного підходу в системі ступеневої підготовки фахівців морської галузі». Тему дисертаційної роботи затверджено Вченою радою Херсонського державного університету (протокол №2 від 26.10.2015 р.). Дисертаційне дослідження пов'язано з напрямом наукового дослідження кафедри інноваційних технологій та технічних засобів судноводіння Херсонської державної морської академії «Застосування інноваційних технологій при формуванні професійних компетентностей майбутніх морських фахівців» (державний реєстраційний номер 0119U102075), у якій автор брав безпосередню участь.

Об'єкт дослідження: професійна підготовка майбутніх суднових механіків засобами англійської мови.

Предмет дослідження: модель формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх суднових механіків на основі гейміфікованого підходу в ІКПС.

Мета дослідження: визначити, теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити модель формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх суднових механіків на засадах гейміфікованого підходу в ІКПС.

Завдання дослідження:

1. Схарактеризувати сутність понять «комунікативна компетентність», «професійна підготовка майбутніх суднових механіків», «змішане навчання», «формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх суднових механіків на засадах гейміфікованого підходу» та визначити структуру останнього утворення.

2. Виокремити критерії, показники та рівні сформованості іншомовної комунікативної компетентності майбутніх суднових механіків на засадах гейміфікованого підходу в ІКПС.

3. Розробити та експериментально перевірити ефективність структурної моделі та методики формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх суднових механіків на основі гейміфікованого підходу.

4. Теоретично обґрунтувати та апробувати педагогічні умови формування іншомовної комунікативної компетентності як складової моделі формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх суднових механіків на засадах гейміфікованого підходу.

Гіпотеза дослідження: підготовка майбутніх суднових механіків у процесі вивчення англійської мови за професійним спрямуванням буде продуктивною, якщо в навчальному процесі реалізувати такі педагогічні умови:

– забезпечення позитивної мотивації курсантів до навчальної діяльності у процесі вивчення англійської мови за професійним спрямуванням;

– запровадження гейміфікованого підходу у системі професійної підготовки майбутніх суднових механіків засобами ІКПС;

– впровадження змішаного навчання дисципліни «Англійська мова за професійним спрямуванням».

Для вирішення поставлених у дослідженні завдань, досягнення мети і перевірки гіпотези використовувався комплекс взаємопов'язаних методів:

– *теоретичні:* термінологічний аналіз – для визначення базових понять дослідження «комунікативна компетентність», «гейміфікований підхід» (1.1-1.3); аналіз та узагальнення цих понять з позиції різних наукових підходів (1.1, 1.2); синтез, зіставлення та узагальнення теоретичних положень, нормативних документів та досвіду викладання англійської мови за професійним спрямуванням майбутнім судновим механікам для визначення найбільш доцільних підходів до вирішення проблеми (1.3); узагальнення науково-теоретичних та практичних даних для наукового обґрунтування структурної підготовки майбутніх суднових механіків (1.3); моделювання для розробки

структурної моделі формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх суднових механіків на основі гейміфікованого підходу (2.1, 2.2);

– *емпіричні*: педагогічне спостереження за станом підготовки майбутніх суднових механіків до професійної діяльності з метою виявлення рівнів означеної підготовки, експериментальна перевірка ефективності розробленої методики формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх суднових механіків на засадах гейміфікованого підходу та педагогічних умов її реалізації; опитування; анкетування; аналіз результатів плавальних практик (2.1, 2.2);

– *статистичні*: методи математичної статистики з метою аналізу експериментальних даних дослідження та їх інтерпретації (3.1-3.3).

Експериментальна база дослідження. Дослідно-експериментальна робота здійснювалася на базі Херсонської державної морської академії, Морського коледжу ХДМА, Херсонського морського коледжу рибної промисловості, Київської державної академії водного транспорту імені гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного. Експериментальною роботою було охоплено 253 курсанти.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що

– *вперше*: подано авторське визначення поняття «формування комунікативної компетентності майбутніх суднових механіків на засадах гейміфікованого підходу»; розроблено структурну модель формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх суднових механіків на засадах гейміфікованого підходу в ІКПС; визначено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх суднових механіків на засадах гейміфікованого підходу в ІКПС; виокремлено критерії та показники іншомовної комунікативної компетентності майбутніх судномеханіків на засадах гейміфікованого підходу: когнітивно-змістовий (розуміння сутності, змісту, цілей та завдань професійної діяльності), мотиваційний (налаштованість курсанта до вивчення морської англійської мови), діяльнісний (уміння та здатність до міжкультурного спілкування), комунікативний (вміння налагодити діалог для вирішення професійних завдань на судні) та рефлексивний (здатність свідомо контролювати результати своєї діяльності), якісні характеристики рівнів сформованості іншомовної комунікативної компетентності: високий, достатній, середній та початковий; створено електронні курси з вивчення англійської мови – Maritime English I semester (<https://mdl.ksma.ks.ua/course/view.php?id=1530>), Maritime English II semester (<https://mdl.ksma.ks.ua/course/view.php?id=1891>) для суднових механіків.

– *уточнено сутність понять*: «комунікативна компетентність», «професійна підготовка», «змішане навчання» та «гейміфікований підхід»; визначено їх структуру;

– *подальшого розвитку набули* теорія та методика формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх суднових механіків через застосування в освітньому процесі електронних курсів.

Практичне значення дослідження визначається розробленим автором навчальним контентом та його програмно-технічною реалізацією у вигляді електронного навчального комплексу «Maritime English» з елементами гейміфікованого підходу для вивчення англійської мови за професійним спрямуванням з метою вирішення завдань дослідження на засадах змішаного навчання. Запропоновано методичні рекомендації для організації навчання англійської мови за професійним спрямуванням майбутнім судновим механікам можуть бути використані викладачами, курсантами, магістрантами не лише морських закладів вищої освіти, а й у процесі професійної підготовки фахівців споріднених спеціальностей.

Основні положення дисертаційного дослідження впроваджено в освітній процес Херсонської державної морської академії (довідка № 02.1-05/939 від 17.05.19), Морського коледжу Херсонської державної морської академії (довідка № 02.1-05/938 від 17.05.19), Херсонського морського коледжу рибної промисловості (довідка № 01-18/266 від 21.05.19), Київської державної академії водного транспорту імені гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного (довідка № 01/11-438 від 23.05.19).

Апробація результатів дослідження. Основні положення, результати та висновки дослідження обговорювалися на науково-практичних конференціях різного рівня:

міжнародних: «Шоста міжнародна науково-практична конференція «Теорія і практика використання системи управління навчанням Moodle» (Київ, 25-26 травня 2018 р.), «Міжнародна науково-практична конференція «Змішане навчання – інновація XXI сторіччя» (Харків, 29-30 листопада 2018 р.), «XXVI Міжнародна науково-практична інтернет-конференція e1-conf.com.ua «Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки»» (21 січня 2019 р.), «V Міжнародна науково-практична конференція «Інноваційний розвиток Вищої освіти: глобальний, європейський та національний виміри змін» (Суми, 16-17 квітня 2019 р.)», «V Міжнародна науково-практична конференція «Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний, європейський та національний виміри змін» (Суми, 16-17 квітня 2019 р.), «Міжнародна науково-практична конференція, присвячена пам'яті професорів Фоміна Ю. Я. і Семенова В. С. (FS - 2019) (18-22 квітня 2019 р., Одеса – Стамбул – Одеса)», «Міжнародна науково-практична конференція «Водний транспорт: сучасний стан та перспективи розвитку» (Київ, 16-17 травня 2019 р.), «VIII Міжнародна науково-практична конференція «Математика. Інформаційні технології. Освіта» (Луцьк, 2-4 червня 2019 р.), «Міжнародна науково-практична конференція «Інформаційні технології в освіті та науці» (Мелітополь, 13-14 червня 2019 р.);

індексованих у наукометричній базі Scopus: «15-а Міжнародна науково-практична конференція «ІКТ в освіті, дослідженнях та індустріальних додатках: інтеграція, гармонізація та трансфер знань» (ICTERI-2019)» (Херсон, 12-15 червня 2019 р.), «СТЕ 2019: 7-й міжнародний семінар «Хмарні технології в освіті» (Кривий Ріг, 20 грудня 2019 р.);

всеукраїнських: «Всеукраїнська науково-практична конференція «Створення інформаційно-освітнього середовища сучасного закладу освіти України» (Київ, 14-16 березня 2019 р.), «Всеукраїнська науково-практична конференція «Стан та вдосконалення безпеки інформаційно-телекомунікаційних систем» (с. Коблеве Миколаївської області, 2019 р.).

Дослідницька робота Юрженко А. у співавторстві з Волошиновим С. та Поповою Г. «Застосування технології доповненої та віртуальної реальності в умовах проведення QR-код квесту під час формування іншомовної компетентності майбутніх моряків» посіла I місце на Всеукраїнському конкурсі з використання власних мобільних пристроїв у навчальному процесі (наказ СДУ №0380-VI).

Публікації. Основні теоретичні положення й результати дослідження висвітлено автором у 35 публікаціях (з них – 10 одноосібних): у наукових фахових виданнях України – 10, у виданнях, які індексовані у наукометричних базах Scopus та Web of science – 2, у зарубіжних виданнях – 2 (Естонія, Латвія), у збірниках матеріалів конференцій – 10, у інших наукових виданнях – 4. Публікації апробаційного характеру представлено 6 навчальними посібниками, 1 методичними рекомендаціями та 1 авторським свідоцтвом.

Особистий внесок здобувача. Усі результати дисертації обґрунтовані на основі дослідження автора. В працях, опублікованих у співавторстві, особистим внеском здобувача є: у статті [7] – розробка та опис запровадженої моделі формування комунікативної англомовної компетентності майбутніх суднових механіків; у статті [9] – аналіз використання цифрових технологій у формуванні критичного мислення курсантів на заняттях англійської мови; у статті [10] – проектування електронного курсу «English week 2018-2019»; у статті [12] – аналіз використання репозиторія компетентностей у професійній підготовці майбутніх моряків; у статті [14] – опис методики використання відео питань у електронних курсах; у статті [15] – аналіз використання цифрових технологій для формування англомовної професійної компетентності; у статті [16] – характеристика технологій змішаного навчання під час викладання англійської мови за професійним спрямуванням; у статті [17] – розробка та опис інтерактивних вправ на електронному курсі «Морська англійська мова»; у статті [18] – опис методики використання електронних курсів; у статті [20] – розроблення методики використання електронних курсів на платформі MOODLE; у статті [21] – аналіз використання гейміфікації для формування комунікативної компетентності майбутніх морських спеціалістів; у статті [21] – проектування моделі формування англомовної компетентності засобами ІКПС в умовах дуальної освіти; у статті [23] – розробка електронного курсу «Підготовка до олімпіади з англійської мови»; у статті [24] – проведення експериментальної перевірки ефективності формування критичного мислення у процесі підготовки майбутніх судномеханіків із використанням цифрових технологій; у статті [25] – розгляд методичних рекомендацій із формування англомовної компетентності майбутніх фахівців морської справи на базі LMS MOODLE; у статті [26] – характеристика технологій доповненої реальності під

час формування англомовної компетентності майбутніх морських фахівців; у статті [27] – визначення особливостей цифрового освітнього простору ХДМА; у статті [28] – проведення експериментального дослідження сформованості англомовної комунікативної компетентності майбутніх суднових механіків; у методичних рекомендаціях [35] – розробка інструкції щодо додавання компетентностей в електронний курс та опис методики використання репозиторія компетентностей LMS MOODLE із застосуванням елементів доповненої реальності; в навчальних посібниках «Chief Engineer’s Tips» та «Full Ahead» – розділ «Marine Separators» / «Морські сепаратори». Ідеї співавторів у дисертації не використовувалися.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (209 найменувань, з них 61 – іноземною мовою), додатків. Повний обсяг дисертації становить 310 сторінок, з них основний текст – 230 сторінок. Робота містить 23 таблиці, 127 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність та значущість дослідження, розкрито ступінь його розробленості, визначено об’єкт, предмет, мету, завдання, гіпотезу дослідження, методологічні та теоретичні вихідні положення, методи дослідження, наукову новизну, практичне значення одержаних результатів наукового пошуку, викладено інформацію про апробацію та впровадження результатів дослідження, надано дані про структуру та обсяг дисертації.

У першому розділі «**Формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх суднових механіків як психолого-педагогічна проблема**» здійснено аналіз сучасної науково-педагогічної літератури з досліджуваної проблеми; розкрито поняттєво-категоріальний апарат дослідження; визначено сутність та структуру іншомовної комунікативної компетентності як досліджуваного особистісного утворення.

Проведений ґрунтовний аналіз наукової літератури (Alibec C., Amogne D., Celo E., Celo J., Chirea-Ungureanu C., Cole C., Dacwag C., Danaj L., Devi S.I., Didin Alfiani Susetyo, Fan L., Fan S., Fei J., Feroz F. S, Gu P., Hua Y., Liton H.A., Novandi F., Pritchard B., Rahman M., Raju A., Ratnaningsih D., Schriever U., Trenkner P., Tyron O., Wahyuni A.A., Wang Y.Q., Wen-cai Z., Yigzaw A., Барсук С., Бобришева Н., Бородіна Н., Волошинов С., Докуто Б., Заболотська О., Козак С., Кондратьєва А., Костюк В., Кудрявцева В., Литвиненко І., Ліпшиць Л., Літікова О., Морська Л., Огородник Н., Попова Г., Рябуха І., Смелікова В., Смирнова І., Федорова О., Фролова О.) довів необхідність значних змін у професійній підготовці морських спеціалістів, зокрема суднових механіків. У цьому контексті роботодавці висувають нові вимоги до іншомовної професійної підготовки випускників, частиною якої є формування у них іншомовної комунікативної компетентності. Так, аналіз наукової літератури дозволив виявити наявні протиріччя та обґрунтувати актуальність проблеми дослідження.

У процесі роботи з першоджерелами було уточнено та конкретизовано такі поняття як «компетентність» та «компетенція», «комунікативна компетентність», «іншомовна комунікативна компетентність суднових механіків», «компетентність у навчанні», «професійна компетентність», «ІКПС», «змішане навчання», «гейміфікація» та «формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх суднових механіків на засадах гейміфікованого підходу».

Ретроспективний аналіз поняття «професійна підготовка» дав можливість сформулювати таке визначення: здобуття кваліфікації за відповідним напрямом підготовки або спеціальністю. Досліджуючи компетентність, трактуємо це поняття як здатність особистості успішно вирішувати поставлені завдання. Іншомовну комунікативну компетентність судномеханіка розглядаємо як здатність до ефективного спілкування на судні, складовими якої є мовні та професійні комунікативні компетенції, а саме: здатності розуміти іншомовне мовлення; поєднувати необмежену кількість правильно побудованих речень для відповіді та участі у мовленні; обробляти, запам'ятовувати та відтворювати знання, враховуючи контекстуальну доречність; аналізувати та оцінювати засоби мовленнєвого спілкування. У цьому ключі були виокремлено такі її компоненти: граматична (правильне використання граматичних правил, понять, форм тощо), соціолінгвістична (вірне використання мови у різних соціолінгвістичних та соціокультурних контекстах), дискурсивна (зв'язки між реченнями) та стратегічна (знання та застосування вербальних і невербальних комунікаційних стратегій) компетентності, гармонійне поєднання яких і формує іншомовну комунікативну компетентність майбутніх суднових механіків.

Розкриваючи поняттєво-категоріальний апарат дослідження, розглядаємо гейміфікований підхід в ІКПС як перетворення у гру навчального матеріалу для підвищення мотивації, подовження терміну зацікавленості у вирішенні професійних проблем та збільшення ймовірності досягнення своєї мети через призму новітніх технологій для формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх суднових механіків. Змішане навчання розуміємо як гармонійне поєднання очного навчання з електронним.

Відмінність гейміфікованого підходу та його ефективність порівняно з іншими полягає у таких факторах: висока мотивація до навчання; створення конкурентного середовища; психологічний аспект, який дозволяє студенту відчувати уявний контроль, знати, на якому рівні він знаходиться та якого йому потрібно досягти; заохочення виконання завдань; система досягнень (ще один потужний психологічний рушійний фактор поведінки студента, яким гейміфікований підхід користується у повному обсязі); отримання сильних позитивних емоцій, наприклад азарту (Капп К.).

Сутність використання нами гейміфікованого підходу для іншомовної професійної підготовки майбутніх суднових механіків полягає у застосуванні в електронних курсах ІКПС таких ігрових елементів: сценарії, правила, рівні та

місії, гейміфіковані вправи, відзнаки та бали, турнірні таблиці, пікали виконання, аватари тощо.

У другому розділі **«Дослідження сформованості іншомовної комунікативної компетентності майбутніх суднових механіків»** проаналізовано сучасний стан формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх суднових механіків; обґрунтовано критерії та показники сформованості іншомовної комунікативної компетентності майбутніх суднових механіків; виявлено рівні сформованості досліджуваного утворення; розроблено структурну модель формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх суднових механіків на засадах гейміфікованого підходу; виокремлено та теоретично обґрунтовано педагогічні умови формування комунікативної компетентності майбутніх суднових механіків на засадах гейміфікованого підходу, які є рушійною силою виявлених протиріч.

Вивчення сучасного стану сформованості іншомовної комунікативної компетентності майбутніх суднових механіків після дослідження навчальної програми дисциплін «Іноземна мова» та «Англійська мова за професійним спрямуванням», які були розроблені у відповідності з навчальним планом та професійним стандартом вищої освіти за спеціальністю 271 «Річковий та морський транспорт» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, виявило, що, окрім практичних занять, навчальний план передбачає виконання самостійної роботи, яка може бути оформлена в електронних курсах. Традиційне навчання потребує реорганізації вивчення дисциплін «Іноземна мова» та «Англійська мова за професійним спрямуванням» із використанням електронних курсів у ІКПС.

Після аналізу навчально-методичного забезпечення підготовки суднових механіків з англійської мови, нами було визначено, що вивчення англійської мови за професійним спрямуванням відбувається на засадах комунікативно-компетентнісного підходу. Разом із тим, цей процес потребує змін і трансформації у систему змішаного навчання, гармонійного поєднання електронного навчання з очним через постійний розвиток технологій, зокрема в освіті.

У зв'язку із потребою на ринку праці у кваліфікованих фахівцях морського профілю, які працюють в сучасному іншомовному середовищі, та необхідністю підвищення рівня опанування ними англійської мови задля вирішення професійних завдань на судні, було доцільним спроектувати, впровадити та експериментально перевірити структурну модель формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх суднових механіків із застосуванням новітніх технологій (платформи MOODLE, електронних курсів, гейміфікованого підходу). Розроблена структурна модель складається із шести блоків, а саме: цільового, нормативного, методологічного, змістово-структурного, процесуального та оцінювально-результативного (рис. 1).

Структурна модель відповідає низці вимог, що забезпечують її функціонування, та дозволяє розв'язати виявлені протиріччя. Цільовий блок

складається із соціального замовлення на підготовку компетентних судових механіків, мети (сформувані рівні комунікативної компетентності майбутніх судових механіків) та завдань (підвищення мотивації до вивчення англійської мови, поглиблення мовних знань для здійснення професійного спілкування). Нормативний блок структурної моделі містить нормативно-правову базу, державні стандарти, освітні програми, конвенцію та кодекс ПДНВ. Методологічний блок складається з методологічних підходів (компетентнісного, діяльнісного, особистісно-орієнтованого, системного, гейміфікованого), принципів (загальних: науковості, активності, систематичності та послідовності, наочності, єдності теоретичної та практичної підготовки; специфічних: розвиток мотивацій; ігровий принцип). Змістово-структурний блок містить такі дисципліни: «Іноземна мова», «Англійська мова» та «Англійська мова за професійним спрямуванням». Процесуальний блок складається зі структури іншомовної комунікативної компетентності майбутніх судових механіків (знання, уміння, навички спілкування) та компонентів іншомовної комунікативної компетентності (мотиваційного, професійного та творчого), критеріїв та показників сформованості іншомовної комунікативної компетентності: когнітивно-змістового (система знань); діяльнісного (уміння спілкуватися); мотиваційного (зацікавленість у результатах); комунікативного (комунікативні вміння); рефлексивного (здатність контролювати результати). Оцінювально-результативний блок містить рівні сформованості іншомовної комунікативної компетентності (високий; достатній; середній або початковий) та результат: рівні сформованості іншомовної комунікативної компетентності майбутніх судових механіків на засадах гейміфікованого підходу в ІКПС.

У контексті започаткованої роботи було обґрунтовано критерії, показники та рівні сформованості іншомовної комунікативної компетентності майбутніх судових механіків. До критеріїв віднесено: когнітивно-змістовий, мотиваційний, діяльнісний, комунікативний та рефлексивний. Показниками когнітивно-змістового критерію є розуміння сутності, змісту, цілей та завдань професійної діяльності, яка не може існувати без комунікативного аспекту.

Вимірювання показників когнітивно-змістового критерію здійснювалося за допомогою методу моделювання педагогічних ситуацій. Показниками мотиваційного критерію є бажання вивчати англійську мову за професійним спрямуванням для подальшої праці судовим механіком, інтерес до майбутньої професії. Вимірювання показників мотиваційного критерію здійснювалося використовуючи методику діагностики комунікативної установки за Бойком В. (анкетування). Показниками діяльнісного критерію є вміння та здатність до міжкультурного спілкування. Вимірювання показників діяльнісного критерію здійснювалося за допомогою анкетування LMS MOODLE. Показниками комунікативного критерію є комунікативні вміння налагодити діалог для вирішення професійних завдань на судні. Вимірювання показників комунікативного критерію здійснювалося за допомогою бесід з перевірки сформованості у курсантів усного мовлення.

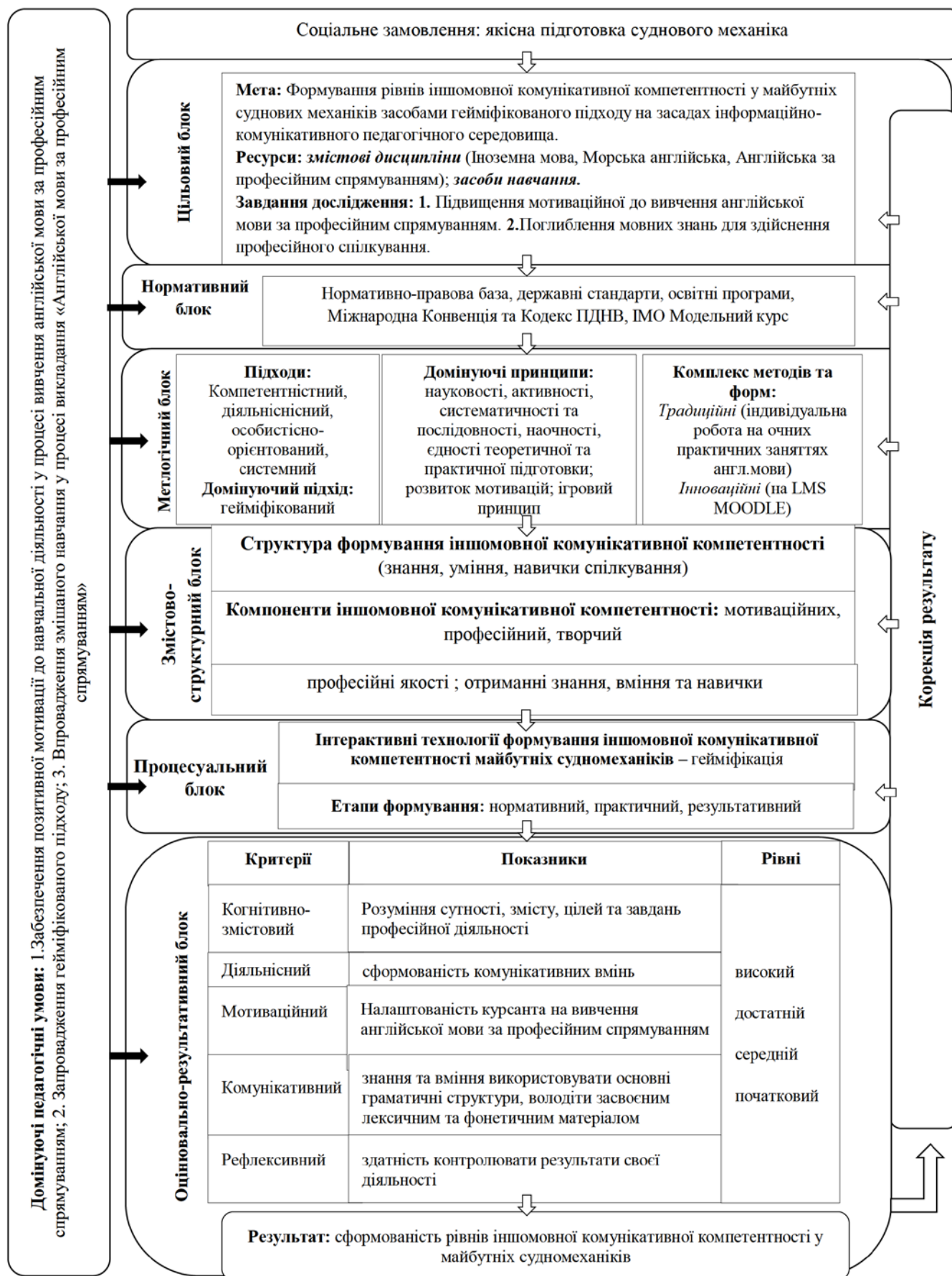

Рис. 1. Структурна модель формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх судових механіків па основі гейміфікованого підходу в ІКПС.

Показником рефлексивного критерію є здатність свідомо контролювати результати своєї діяльності. Вимірювання показників рефлексивного критерію здійснювалося за допомогою обстеження на LMS MOODLE. Схарактеризовано рівні сформованості іншомовної комунікативної компетентності майбутніх суднових механіків: високий, достатній, середній та початковий.

Аналіз результатів констатувального етапу педагогічного експерименту (дослідження та аналіз літератури, бесіди та опитування, спостереження, анкетування) дозволив виявити проблеми, пов'язані з формуванням іншомовної комунікативної компетентності майбутніх суднових механіків: знижений інтерес до своєї професії, початковий рівень знань англійської мови та неготовність до роботи у змішаному екіпажі. За результатами констатувального етапу експерименту було встановлено, що переважна більшість курсантів судномеханічного відділення контрольної та експериментальної груп мають середній або початковий рівень сформованості іншомовної комунікативної компетентності. Це виявило нагальну потребу у розробці методики формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх судномеханіків на основі гейміфікованого підходу в ІКПС.

У третьому розділі «**Експериментальна перевірка моделі формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх суднових механіків**» апробовано структурну модель формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх суднових механіків на основі гейміфікованого підходу в ІКПС; експериментально перевірено педагогічні умови її реалізації, які є рушійною силою виявлених протиріч; проаналізовано результати експериментальної роботи; перевірено достовірність результатів експерименту за допомогою методів математичної статистики.

Реалізація структурної моделі формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх суднових механіків на основі гейміфікованого підходу в ІКПС передбачає розвиток мотиваційної сфери курсантів та зріст їх активності через організацію змішаного навчання: розробку елементів гейміфікації (вправ у вигляді ігор, відзнак, таблиць лідерів, прихованих елементів), відео та аудіо контенту, презентацій, віртуального туру по судну як одного з компонентів віртуально-реального судна, глосарію, анкет, форумів та чатів тощо. Все це дозволило реалізувати систему електронного забезпечення навчання на базі LMS MOODLE. Саме гейміфікований підхід сприяв росту активності та підвищенню мотивації до навчання англійської мови, що, в свою чергу, спрямовувало курсантів на виконання головної мети навчання - формування іншомовної комунікативної компетентності.

Запроваджений нами електронний курс «Англійська мова за професійним спрямуванням» для майбутніх суднових механіків передбачає розробку інтерактивного контенту дисципліни. Було здійснено програмно-технічну реалізацію авторського курсу, оцінено його ефективність та придатність для вирішення завдань дослідження.

На формувальному етапі експериментальної роботи проведено вимірювання рівнів сформованості іншомовної комунікативної компетентності

майбутніх суднових механіків у контрольній та експериментальній групах (табл. 1).

Таблиця 1

Узагальнені результати сформованості іншомовної комунікативної компетентності засобами гейміфікованого підходу в ІКПС, (%)

Групи	Етапи	Високий рівень	Достатній рівень	Середній рівень	Початковий рівень
ЕГ	констатувальний	8,87	38,78	37,0	15,35
	формувальний	19,89	53,54	19,88	6,69
КГ	констатувальний	11,3	40,68	36,12	11,9
	формувальний	15,28	48,61	27,38	8,73

З таблиці 1 видно, що рівень сформованості іншомовної комунікативної компетентності був майже однаковим у ЕГ та КГ. Приріст в ЕГ спостерігається на високому (з 8,87% на початку експерименту до 19,89% наприкінці експерименту), достатньому (38,78% на початку та 53,54% – наприкінці) рівнях сформованості за п'ятьма критеріями. Через це суттєво знизилася кількість курсантів із середнім (37% проти 19,88%) та початковим рівнем за п'ятьма критеріями (15,35% на початку експерименту проти 6,69% – наприкінці). Незначний приріст в ЕГ спостерігається на високому (з 11,3% на початку експерименту до 15,28% наприкінці експерименту) та достатньому (40,68% на початку та 48,61% – наприкінці) рівнях сформованості за п'ятьма критеріями. Через це суттєво знизилася кількість курсантів із середнім (36,12% проти 27,38%) та початковим рівнем за п'ятьма критеріями (11,9% на початку експерименту проти 8,73% – наприкінці).

Отже, можна констатувати, що результати педагогічного експерименту об'єктивно засвідчили ефективність реалізованої структурної моделі, що підтверджується даними статистичної обробки. Методом математичної статистики за допомогою критерію Пірсона (χ^2) визначено статистично достовірні відмінності між рівнями сформованості іншомовної комунікативної компетентності у курсантів експериментальної групи порівняно з контрольною групою за кожним рівнем окремо.

Імплементована в освітній процес структурна модель формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх суднових механіків передбачала три етапи її впровадження, а саме: нормативний, практичний та результативний. На першому етапі відбувалося формування у курсантів мотивації до вивчення англійської мови за професійним спрямуванням. Практичний етап впровадження методики формування іншомовної комунікативної компетентності у майбутніх суднових механіків забезпечувався за допомогою застосування різноманітних технік гейміфікованого підходу (ігровий сюжет, таблиці лідерів та аутсайдерів, гейміфіковані та інтерактивні вправи, рольові ігри, рівні та місії, аватари тощо). На результативному етапі нами був визначений рівень сформованості іншомовної комунікативної

компетентності майбутніх суднових механіків. Доведено, що формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх суднових механіків відбувається найефективнішим способом за умов використання гейміфікованого підходу, впровадження авторських електронних курсів на базі платформи MOODLE.

Таким чином, використання інноваційних технологій (ІКПС, гейміфікованого підходу, технологій web 2.0 (наприклад, вправи з сайту learningapps.org) дозволяє мотивувати, покращити пам'ять, розвинути критичне мислення майбутніх суднових механіків у процесі професійної підготовки.

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні здійснено теоретичне й експериментальне дослідження проблеми формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх суднових механіків на основі гейміфікованого підходу у ІКПС. Результати, одержані у процесі нашої роботи, підтвердили гіпотезу та дозволили нам дійти загальних висновків:

1. Уточнено сутність поняття «комунікативна компетентність майбутніх суднових механіків», яке трактуємо як здатність до ефективного спілкування на судні, складовими якої є мовні та професійні комунікативні компетенції, а саме: здатності розуміти іншомовне мовлення; поєднувати необмежену кількість правильно побудованих речень для відповіді та участі у мовленні; обробляти, запам'ятовувати та відтворювати знання, враховуючи контекстуальну доречність; аналізувати та оцінювати засоби мовленнєвого спілкування; подано авторське визначення поняття «формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх суднових механіків засобами гейміфікованого підходу», яке трактуємо як перетворення у гру навчального матеріалу для підвищення мотивації, подовження терміну зацікавленості у вирішенні професійних проблем та збільшення ймовірності досягнення своєї мети через призму новітніх технологій для формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх суднових механіків; конкретизовано такі поняття як «компетентність» та «компетенція», «комунікативна компетентність», «компетентність у навчанні», «професійна компетентність», «ІКПС», «змішане навчання», «гейміфікація» та «гейміфікований підхід у навчанні англійської мови за професійним спрямуванням».

2. Визначено критерії та показники іншомовної комунікативної компетентності майбутніх судномеханіків: мотиваційний (налаштованість курсанта на майбутню професію судномеханіка), когнітивно-змістовий (розуміння сутності, змісту, цілей та завдань професійної діяльності), комунікативний (комунікативні вміння налагодити діалог для вирішення професійних завдань на судні), діяльнісний (уміння та здатність до міжкультурного спілкування) та рефлексивний (здатність свідомо контролювати результати своєї діяльності); рівні сформованості іншомовної комунікативної компетентності майбутніх суднових механіків на засадах гейміфікованого підходу: високий, достатній, середній та початковий.

3. Розроблено структурну модель формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх суднових механіків на основі гейміфікованого підходу в ІКПС, яка надає можливість продемонструвати основні методи та засоби її реалізації в єдиній системі та задовольняє таким умовам: інгерентність, простота та адекватність; складається з таких блоків: цільовий, нормативний, методологічний, змістово-структурний, процесуальний та оцінювально-результативний; визначає компетентнісний, діяльнісний, особистісно-орієнтований, системний та гейміфікований підходи, а також загальні (принцип науковості, активності, систематичності та послідовності, наочності, єдності теоретичної та практичної підготовки) та специфічні принципи (розвиток мотивації та ігровий).

Експериментальна перевірка структурної моделі формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх суднових механіків засвідчила ефективність запропонованих педагогічних умов. Гіпотеза про позитивні зміни між контрольною та експериментальною групами за показниками п'ятих критеріїв (когнітивно-змістового, діяльнісного, мотиваційного, комунікативного та рефлексивного) підтверджена. Так, у ході діагностики доведено, що рівень сформованості іншомовної комунікативної компетентності майбутніх судномеханіків був майже однаковим у ЕГ та КГ. Приріст в ЕГ спостерігається на високому (з 8,87% на початку експерименту до 19,89% наприкінці експерименту), достатньому (38,78% на початку та 53,54% – наприкінці) рівнях сформованості за п'ятьма критеріями. Через це суттєво знизилася кількість курсантів із середнім (37% проти 19,88%) та початковим рівнем за п'ятьма критеріями (15,35% на початку експерименту проти 6,69% – наприкінці). Незначний приріст в ЕГ спостерігається на високому (з 11,3% на початку експерименту до 15,28% наприкінці експерименту) та достатньому (40,68% на початку та 48,61% – наприкінці) рівнях сформованості за п'ятьма критеріями. Через це суттєво знизилася кількість курсантів із середнім (36,12% проти 27,38%) початковим рівнем за п'ятьма критеріями (11,9% на початку експерименту проти 8,73% – наприкінці).

4. Теоретично обґрунтовані та експериментально реалізовані педагогічні умови формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх суднових механіків на основі гейміфікованого підходу в ІКПС (забезпечення позитивної мотивації курсантів до навчальної діяльності у процесі вивчення англійської мови за професійним спрямуванням; запровадження гейміфікованого підходу у системі професійної підготовки майбутніх суднових механіків засобами ІКПС; впровадження змішаного навчання дисципліни «Англійська мова за професійним спрямуванням») як складові структурної моделі формування іншомовної комунікативної компетентності. Реалізація першої педагогічної умови стимулювала позитивну мотивацію курсантів до навчальної діяльності. Впровадження другої умови сприяла реалізації гейміфікованого підходу у систему професійної підготовки майбутніх судномеханіків створенням ІКПС. Третя педагогічна умова забезпечила

впровадження авторського інтерактивного електронного навчально-методичного комплексу «Англійська мова за професійним спрямуванням».

Перевірено ефективність формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх суднових механіків із застосуванням новітніх технологій (платформи MOODLE, електронних курсів, гейміфікованого підходу).

Було обґрунтовано критерії, показники та рівні сформованості іншомовної комунікативної компетентності майбутніх суднових механіків. У дисертації розроблений інтерактивний електронний авторський навчальний курсу з англійської мови за професійним спрямуванням для майбутніх суднових механіків. На засадах комунікативно-компетентнісного підходу електронний курс допомагає сформувати іншомовну комунікативну компетентність майбутніх суднових механіків. У процесі роботи було розроблено навчально-методичний комплекс, який складався з навчального посібника «Full Ahead», комплексу матеріалів до практичних занять, планів-конспектів занять дисципліни «Англійська мова за професійним спрямуванням» на засадах змішаного навчання, електронних курсів у LMS MOODLE.

Практичне значення результатів визначається розробкою та впровадженням у освітній процес майбутніх суднових механіків авторського інтерактивного електронного навчально-методичного комплексу дисципліни «Англійська мова за професійним спрямуванням».

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у впровадженні нових методів та технологій формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх суднових механіків, зокрема у виявленні можливості використання адаптивних технологій, мобільного навчання, глибинного навчання, мікронавчання, персоналізованого навчання, перевернутого навчання, сумісного навчання.

Основний зміст дисертації відображено в таких публікаціях автора:

Статті в наукових фахових виданнях України

1. Юрженко А. Ю. Шляхи введення лексичних одиниць на етапі презентації. *Педагогічний альманах*: зб. наук. пр. / редкол. В.В. Кузьменко (голова) та ін. Херсон: КВНЗ "ХАНО". 2017. Вип. 33. С.93-97.

2. Юрженко А. Ю. Педагогічні умови підготовки майбутніх суднових механіків у процесі вивчення англійської мови за професійним спрямуванням. *Інженерні та освітні технології*. 2018. Т. 6. № 4. С. 48-57. doi: <https://doi.org/10.30929/2307-9770.2018.06.04.05>.

3. Юрженко А. Ю. Експериментальна перевірка ефективності моделі формування комунікативної компетентності в системі професійної підготовки майбутніх суднових механіків. *Інноваційна педагогіка*. 2019. Вип. 9, Т. 3. С.107-109.

4. Юрженко А. Ю. Структура професійної англійської підготовки майбутніх суднових механіків. *Інформаційні технології в освіті*. 2018. № 37. С. 137-148. DOI: 10.14308/ite000685.

5. Юрженко А. Ю. Навчально-методичне забезпечення підготовки суднових механіків у процесі вивчення англійської мови. Педагогічний альманах: зб. наук. пр. / редкол. В.В. Кузьменко (голова) та ін. Херсон: КВНЗ "ХАНО". 2018. Т. 40. С. 199-205.

6. Yurzhenko A. Y. The use of learningapps gamification activities as controlled exercises in MOODLE e-course. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: наук. журнал / голов. ред. А. А. Сбруюва. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка. 2019. № 1 (85). С.278-288.

7. Юрженко А. Ю., Дягилева О. С. Запровадження моделі формування комунікативної англомовної компетентності у систему професійної підготовки майбутніх суднових механіків. Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки. КНУ ім. Тараса Шевченка. 2018. С. 92-98.

8. Юрженко А. Ю. Роль гейміфікованих вправ, створених за програмою Not Potatoes, у формуванні комунікативної компетентності суднових механіків. Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки: зб. наук. пр. Бердянськ: БДПУ. 2019. Вип.1. С.387-393.

9. Юрженко А.Ю., Кононова О.Ю. Використання цифрових технологій у формуванні критичного мислення курсантів на заняттях англійської мови. Молодий вчений. 2019. №7.2 (71.2). С. 56-59.

10. Юрженко А.Ю., Дягилева О.С. Електронний курс «English week 2018-2019» для організації позааудиторної роботи з англійської мови майбутніх суднових механіків. Іноземні мови / гол. ред. Н.В. Майер. К: КНЛУ. 2019. №3. С. 34-42.

Статті, які входять до наукометричних баз Scopus та Web of science

11. Yurzhenko A. An e-course based on the LMS MOODLE to teach "Maritime English for professional purpose". Information Technologies and Learning Tools. 2019. Vol 71, №3. P.92-101.

12. Yurzhenko A., Popova H. Competency framework as an instrument to assess professional competency of future seafarers. Proc. 15th Int. Conf. ICTERI 2019. Vol.I: Main Conference. June 12-15, 2019. Kherson, Ukraine/ P. 409-413. URL: <http://ceur-ws.org/Vol-2387/20190409.pdf>

Статті у зарубіжних періодичних виданнях:

13. Yurzhenko A. The concepts of “communicative competence” and “gamification of English for special purpose learning” in scientific discourse. *EUREKA: Social and Humanities*, 2018. Number 6. P.34-38. DOI: <http://dx.doi.org/10.21303/2504-5571.2018.00803>

Статті в інших наукових виданнях України

14. Юрженко А.Ю., Попова Г.В. Використання відео питань у електронному курсі LMS MOODLE. *Інформаційні технології в освіті та науці*: зб. наук. пр. / гол. ред. Осадчий В.В. Мелітополь: ФОП Однорог Т.В. 2019. Вип. 11. С.232-234.

15. Юрженко А.Ю., Волошинов С.А. Формування англомовної професійної компетентності засобами цифрових технологій. Теоретико-методичні засади реалізації компетентнісного підходу в системі ступеневої

підготовки фахівців морської галузі (Результати наук. пед. експерименту в Херсонській державній морській академії 2014-2018 рр.): монографія / [Л.В. Авраменко та ін.]; за наук. ред. В.В. Чернявського та ін. Херсон: ХДМА. 2019. С. 148-157.

16. Юрженко А.Ю., Кононова О.Ю. Використання змішаного навчання у викладанні англійської мови за професійним спрямуванням. Теоретико-методичні засади реалізації компетентнісного підходу в системі ступеневої підготовки фахівців морської галузі (Результати наук. пед. експерименту в Херсонській державній морській академії 2014-2018 рр.): монографія / [Л.В. Авраменко та ін.]; за наук. ред. В.В. Чернявського та ін. Херсон: ХДМА, 2019. С. 476-483.

17. Юрженко А.Ю., Гусєв В.М., Левківський Р.М., Колеснік Н.С., Корх С.В., Костюченко О.В., Мальчик С.В., Суходольська Н.П., Чагайда О.О. Використання змішаного навчання та інтеграції комунікативного й компетентнісного підходів у процесі підготовки фахівців морської галузі у Морському коледжі Херсонської державної морської академії. Теоретико-методичні засади реалізації компетентнісного підходу в системі ступеневої підготовки фахівців морської галузі (Результати наук. пед. експерименту в Херсонській державній морській академії 2014-2018 рр.): монографія / [Л.В. Авраменко та ін.]; за наук. ред. В.В. Чернявського та ін. Херсон: ХДМА, 2019. С. 433-475.

Статті в інших зарубіжних наукових виданнях

18. Yurzhenko A., Sherman M., Popova H. Interactive course “Maritime English” in the professional training of future mariners. Development trends in pedagogical and psychological sciences: the experience of countries of Eastern Europe and prospects of Ukraine: monograph / edited by authors. Riga, Latvia: “Baltija Publishing”. 2018. 2nd ed. P.603-621.

Матеріали і тези конференцій:

19. Юрженко А. Ю. Модель формування комунікативної англомовної компетентності майбутніх суднових механіків у системі змішаного навчання, Змішане навчання – інновація ХХІ сторіччя: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 29-30 лист. 2018 р. Харків : НТУ "ХПІ". 2018. С. 132-138.

20. Юрженко А. Ю., Волошинов С. А., Шерман М. І. Створення електронного курсу «Морська англійська мова за професійним спрямуванням» на платформі MOODLE: тези доповідей шостої міжнар. наук.-практ. конф. «MoodleMoot Ukraine 2018. Теорія і практика використання системи управління навчанням Moodle», 25 травн. 2018 р. Київ: КНУБА. 2018. 48 с.

21. Юрженко А. Ю., Дягілева О. С. Гейміфікація вправ LearningApps для формування комунікативної компетентності майбутніх морських спеціалістів: матеріали ХХVІ міжнар. інтернет-конф. «Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки», 2019.Вінниця. С.25-27.

22. Юрженко А. Ю., Волошинов С. А. Формування англомовної професійної компетентності у майбутніх суднових механіків в умовах дуальної освіти: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 24-28 квітн. 2019 р., Одеса –

Стамбул - Одеса): Одеський національний морський університет. 2019. С. 324-328.

23. Юрженко А. Ю., Волошинов С.А., Попова Г.В. Використання гейміфікованого підходу для створення електронного курсу «Підготовка до олімпіади з англійської мови» у LMS MOODLE в умовах дуальної освіти: Зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. «Водний транспорт: сучасний стан та перспективи розвитку». 2019. С. 132–135.

24. Юрженко А. Ю., Кононова О. Ю. Формування критичного мислення у процесі підготовки студентів з використанням цифрових технологій. Інноваційний розвиток вищої освіти: матеріали V міжнар. наук.-практ. конф., 16-17 квітня 2019 р. Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С.Макаренка. 2019. Т. 2. С.57-59.

25. Юрженко А. Ю., Дягилева О. С. Система формування англомовної компетентності майбутніх фахівців морської справи на базі LMS MOODLE. Створення інформаційно-освітнього середовища сучасного закладу освіти України: матеріали Всеукр. наук.-практ.конф., Суми: НВВ КЗ СОІППО. 2019. С.31-33.

26. Юрженко А. Ю., Волошинов С. А., Попова Г. В. Застосування доповненої реальності під час формування англомовної компетентності майбутніх морських фахівців. Математика. Інформаційні технології. Освіта: тези доповідей VIII міжнар. наук.-практ. конф., 2-4 червня 2019 р. Луцьк-Світязь. 2019. С. 73–75.

27. Юрженко А. Ю., Волошинов С. А., Попова Г. В. Створення цифрового освітнього простору Херсонської державної морської академії. Стан та удосконалення безпеки інформаційно–телекомунікаційних систем (SITS'2019): Зб. тез наук. доповідей, 19 – 21 червня 2019 р. Миколаїв. 2019. С.9-10.

28. Юрженко А. Ю., Волошинов С. А. Експериментальне дослідження сформованості англомовної комунікативної компетентності майбутніх суднових механіків. Наука України – погляд молодих вчених крізь призму сучасності: тези доповідей II Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю / за ред. І. Герасименко, О. Паламарчук. Черкаси: ФОП Нечитайло О.Ф. 2019. С. 104-106.

Навчально-методичні видання:

29. Юрженко А. Ю. Chief Engineer's Tips. Student's Book/ Видання перше. / А. Ю. Юрженко, В. Ф. Кудрявцева, І. М. Дениченко, О. С. Дягилева, О. І. Літікова, У. І. Ляшенко, С. В. Пильщик, О. В. Токарева. Херсон: Грінь Д.С., 2014. 224 с.

30. Юрженко А. Ю. Full Ahead Student's Book. / А. Ю. Юрженко, І. М. Дениченко, В. Ф. Кудрявцева, О. І. Літікова, У. І. Ляшенко, О. В. Токарева. Херсон: Грінь Д.С., 2015. Видання перше. 180 с.

31. Юрженко А. Ю. Full Ahead. Student's Book/ А. Ю. Юрженко, В. Ф. Кудрявцева, І. М. Дениченко, О. В. Токарева, О. І. Літікова// Англійська мова за професійним спрямуванням: навч. посібник / За ред. О. В. Токарева. Херсон: Грунь Д.С., 2016. Видання друге. 134 с.

32. Юрженко А. Ю. Full Ahead. Student's Book/ А.Ю. Юрженко, В.Ф. Кудрявцева, І.М. Дениченко, Н.С. Яресько, О.В. Токарева, О.І. Літікова// Англійська мова за професійним спрямуванням: навч. посібник / За ред. О.В. Токарева. Херсон: ТОВ «Борисфен-про», 2017. Видання третє, доповнене. 180 с.

33. Юрженко А. Ю. Full Ahead. Student's Book/ А. Ю. Юрженко, В. Ф. Кудрявцева, І. М. Дениченко, Н. С. Яресько, О. А. Пархоменко, О. В. Токарева, О. І. Літікова. Видання четверте, доповнене. Херсон: Видавництво Борисфен, 2018. 171 с.

34. Юрженко А. Ю. Full Ahead. Student's Book Англійська мова за професійним спрямуванням: навч. посіб. / І. М. Дениченко та ін. Видання третє, доповнене. Херсон: Вид-во Борисфен, 2019. 188 с.

35. Юрженко А. Ю. Методичні рекомендації з використання репозиторія компетентностей LMS MOODLE із застосуванням елементів доповненої реальності / С.А. Волошинов, Г.В. Попова. Херсон: ХДМА. 2019. С. 19-30. Режим доступу: <https://rep.ksma.ks.ua/jspui/handle/123456789/448>

Авторські свідоцтва

Навчальний посібник «Full Ahead. Student's Book» а.с. № 84775 від 23.01.19 / Дениченко І. М., Кудрявцева В. Ф., Літікова О. І., Пархоменко О.А., Токарева О. В., Юрженко А. Ю., Яресько Н. С. // Державна служба інтелектуальної власності України. Київ.

АНОТАЦІЯ

Юрженко А. Ю. Формування комунікативної компетентності майбутніх суднових механіків на основі гейміфікованого підходу. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Херсонський державний університет. – Херсон, 2020.

У дисертації розглянуто проблему формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх суднових механіків. Розкрита сутність поняття «гейміфікований підхід до опанування англійської мови за професійним спрямуванням» як новітнього методу підвищення ефективності формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх суднових механіків. Визначено структуру іншомовної комунікативної компетентності майбутніх суднових механіків, яку утворюють професійне спрямування, засоби навчання, предмет професійної діяльності, виробничі функції, вимоги роботодавця, навчальне середовище та умови навчання.

У роботі визначено педагогічні умови, теоретично обґрунтована, розроблена та експериментально перевірена структурна модель формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх суднових механіків. Запропонована модель відповідає низці вимог, що забезпечують її функціонування.

Спроектовано методику формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх судових механіків, яка передбачає три етапи її впровадження, а саме: нормативний, практичний та результативний. На першому етапі відбувалося формування у курсантів мотивації до подальшої професійної діяльності на судні. Практичний етап впровадження методики формування іншомовної комунікативної компетентності у майбутніх судових механіків забезпечувався за допомогою застосування різноманітних технологій гейміфікованого підходу (ігровий сюжет, таблиці лідерів та аутсайдерів, гейміфіковані та інтерактивні вправи, рольові ігри, рівні та місії, аватари тощо). На результативному етапі нами були визначені рівні сформованості комунікативної компетентності майбутніх судових механіків.

Подальшого розвитку набуло використання даної методики як методичної системи, яка використовує новітні технології та засоби навчання у викладанні англійської мови.

Ключові слова: комунікативна компетентність, гейміфікований підхід, LMS MOODLE, англійська мова за професійним спрямуванням, судові механіки.

АННОТАЦИЯ

Юрженко А. Ю. Формирование коммуникативной компетентности будущих судовых механиков на основе геймифицированного подхода. - Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – «Теория и методика профессионального образования». – Херсонский государственный университет. – Херсон. 2019.

В диссертации рассмотрена проблема формирования иноязычной коммуникативной компетентности будущих судовых механиков. Раскрыта сущность понятия «геймифицированный подход к овладению английским языком профессиональной направленности» как нового метода повышения эффективности формирования иноязычной коммуникативной компетентности будущих судовых механиков. Определена структура иноязычной коммуникативной компетентности будущих судовых механиков, которую образуют профессиональная направленность, средства обучения, предмет профессиональной деятельности, производственные функции, требования работодателя, учебная среда и условия обучения.

В работе определены педагогические условия, теоретически обоснована, разработана и экспериментально проверена структурная модель формирования иноязычной коммуникативной компетентности будущих судовых механиков. Предложенная структурная модель соответствует ряду требований, обеспечивающих ее функционирование.

Спроектирована методика формирования иноязычной коммуникативной компетентности будущих судовых механиков, которая предусматривает три этапа ее внедрения, а именно: нормативный, практический и результативный. На первом этапе происходило формирование у курсантов мотивации к

изучению английского языка профессиональной направленности. Практический этап внедрения методики формирования иноязычной коммуникативной компетентности у будущих судовых механиков обеспечивался с помощью применения различных технологий геймифицированного подхода (игровой сюжет, таблицы лидеров и аутсайдеров, геймифицированные и интерактивные упражнения, ролевые игры, уровни и миссии, аватары и т.д.). На результативном этапе нами были определены уровни сформированности иноязычной коммуникативной компетентности будущих судовых механиков.

Дальнейшее развитие получило использование данной методики как методической системы, которая использует новейшие технологии и средства обучения в преподавании английского языка профессиональной направленности.

Ключевые слова: коммуникативная компетентность, геймифицированный подход, LMS MOODLE, английский язык профессиональной направленности, судовые механики.

ANNOTATION

Yurzhenko A. Y. Formation of communicative competence of future ship engineers on the basis of the gamification approach. – Manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Pedagogical Sciences (PhD). Specialty 13.00.04 – Theory and methodology of vocational education. – Kherson State University, 2019.

The problem of future ship engineers' foreign communicative competence formation is considered in the dissertation. The essence of the concept of "gamification approach to mastering the English language for professional purpose" is revealed. The structure of foreign communicative competence of future ship engineers is determined. The model of the formation of the foreign communicative competence of future ship engineers gives an opportunity to demonstrate the main methods and means of its implementation in unified system. Structural model contains target, content, methodological, procedural and effective blocks. The model of forming foreign communicative competence of future ship engineers determines competency, activity, personality-oriented, systemic and gamification approaches, as well as general and specific principles. To the general we refer the principles of science, activity, systematicity and consistency, visibility (visualization), unity of theoretical and practical training (the principle of dual education). Specific principles include the consideration and development of learning motivation and the game principle.

The paper defines pedagogical conditions, theoretically substantiated, developed and experimentally tested model of formation of foreign communicative competence of future ship engineers. The first pedagogical condition is aimed at introducing a gamification approach to the system of professional training of future ship engineers by the means of information and communication pedagogical environment. The second condition is aimed at ensuring positive motivation of students for educational

activities. The third pedagogical condition ensures realization of blended learning of the discipline "English for professional purpose".

The structural model of forming foreign communicative competence of future ship engineers has been experimentally tested. The results of the experiment objectively demonstrated the effectiveness of the proposed pedagogical conditions, which is confirmed by the data of statistical processing. The methods of formation of foreign communicative competence of future ship engineers, which involves three stages of its implementation, namely: normative, practical and effective, were designed. At the first stage, the process of the formation of cadets' motivation to study English for professional purpose was described.

The practical stage of implementation of the methodology of forming communicative competence for future ship engineers was provided through the use of various techniques of the gamification approach. At the resultative stage, the levels of formation of English communicative competence of future ship engineers were determined.

Key words: communicative competence, gamification approach, LMS MOODLE, English for professional purpose, ship engineers.

Відповідальний за випуск *Р.С. Врублевський*
Друк, фальцовально-палітурні роботи *В.Г. Удов*

Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Ум. друк. арк. 1,5
Підписано до друку року 12.02.2020
Тираж 100 примірників.

Видавництво
Херсонська державна морська академія,
Просп. Ушакова, 20, м. Херсон, 73000
Тел.: 49–20–20
Ел. адреса: rvv@ksma.ks.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої
Справи до Державного реєстру
ДК № 4319 від 10.05.2012